

Utredningen om en särskild ersättningsmodell för vidare- utbildning och omställning för yrkesverksamma (U 2024:C)

Stephen Hwang
Maria Götherström

Utredningens övergripande uppdrag

Lämna förslag på en modell så att lärosätenas utbildningsutbud kan utvecklas för att möta de nya behov som den föränderliga arbetsmarknaden ger upphov till för yrkesverksammas vidareutbildning och omställning.

I uppdraget ingår att

- analysera behovet av en särskild ersättningsmodell för omställning och vidareutbildning för yrkesverksamma,
- lämna förslag på hur en sådan modell ska utformas, som stimulerar och ger upphov till ett relevant och flexibelt utbud utbildning riktade till yrkesverksamma,
- lämna förslag inom nuvarande ekonomiska ramar,
- särskilt beakta den privata sektorns kompetensbehov, och
- vid behov lämna förslag till nödvändiga författningsändringar

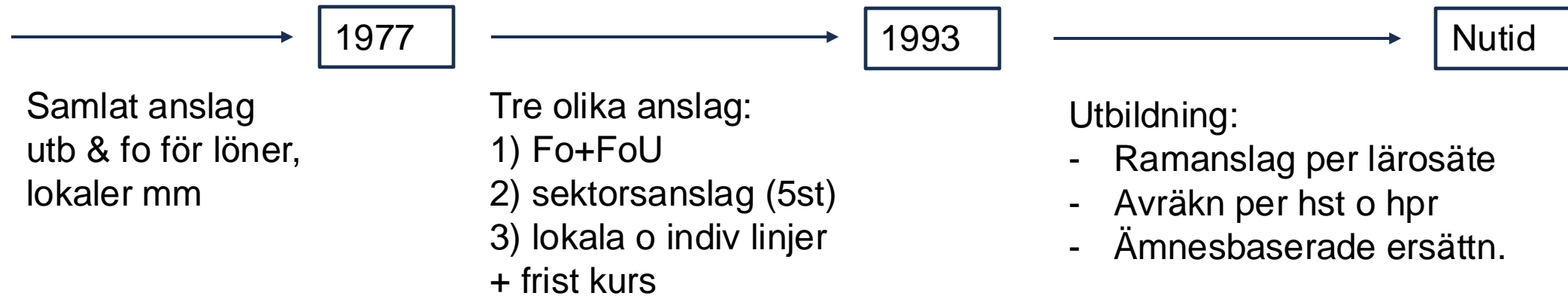
Tidsplan

- 18 april 2024 regeringsbeslut om uppdrag
- Jun-Okt 2024 Informationsinsamling och diskussion med olika intressenter
- Nov 2024 – april 2025 Utformning av förslag och texter
- 29 april 2025 Redovisning av uppdraget

Bakgrund

- Livslångt lärande i HL (1kap 5§) (prop 2020/21:60)
- Stora förändringar på arbetsmarknaden, ny LAS (prop 2021/22:176),
- Omställningsstudiestödet: Upp till 44 000 nya studenter/år
- Regeringens satsning på korta kurser för yrkesverksamma
- Bedömning att nuvarande resurssystem är otillräckligt

Historik: resursfördelning utbildning

Utredningen kan leda till den första förändringen sedan 1993!

STRUT utredningen (SOU 2019:6)

”Utbildningsformer som fristående kurser, distansutbildningar och utbildningar med annan studietakt än heltid passar bl.a. för livslångt lärande, men har ofta låg prestationsgrad och missgynnas därmed av det höga genomslaget av helårsprestationer. Systemet gynnar inte heller utvecklandet av utbildningar som svarar mot arbetslivets och samhällets kompetensbehov men som har låg studentefterfrågan.”

(sid 155)

STRUT forts

”..arbetslivets organisationer har uttryckt kritik mot att utbildningsutbudet har anpassats för lite till arbetslivets behov. Kritiken handlar om vilket utbildningsutbud som erbjuds, hur utbildningar dimensioneras, hur utbildningar distribueras samt hur regionala behov tas tillvara.”

(sid 226)

STRUT forts.

”En särskild resurssättning av utbildning för livslångt lärande kräver att vi tydligt kan peka ut de utbildningar som används i fortbildningssyfte.

....

Med hänsyn till svårigheterna att identifiera fortbildning och bedöma konsekvenserna för annan utbildning föreslår vi ingen särskild ersättning för fortbildning.”
(sid 251)

Grundläggande arbetshypoteser

- *Lärosätenas autonomi*: Ge incitament utan tvång
- *Lärosätenas ansvar*: Lärosätena ansvarar för prioritering utifrån studenters efterfrågan och arbetsmarknadens behov. Inte peka ut särskilda kompetensområden.
- *Administrativ enkelhet*: Förslag som är enkla, transparenta och obyråkratiska
- *Effektivitet*: Få till stånd en märkbar förändring utan extra kostnader och ohanterliga effekter

Förankring

- Arbetsmarknadens parter (privat och offentlig)
- Universitet och högskolor (enkät) + SUHF (styrelse o expertgrupper)
- Studenter (SFS)
- Andra myndigheter (UKÄ, UHR, AF, YH, AGV, SCB, Vinnova, CSN)
- Näringsliv (Sv Näringsliv, Handelskamrar)
- Övriga (RISE, KKS, Omställningsorg, m fl)

Behovet, arbetsmarknaden

- Arbetsmarknadens parter mycket positiva till uppdraget och en särskild ersättningsmodell (SEM)
- Pekar på problem i dagens system bl a:
  - 1) kurser för yrkesverksamma har ofta lägre prioritet
  - 2) ersättning kopplat till prestation
  - 3) osäkerhet v g antal studenter
  - 4) långsam, krånglig och inflexibel antagning
  - 5) lärosätenas långa framförhållning
  - 6) alltför långa kurser

Behovet, UoH sektorn

- U o H sektorn mycket positiva till uppdraget och SEM
- Pekar bl a på följande problem:
  - 1) Prestationsbaserad ersättning inte bra
  - 2) Osäkerhet v g antal studenter
  - 3) Stort risktagande att utveckla nya utbildningar
  - 4) Brist på flexibilitet vid antagning (UHR)
  - 5) Svårt för yrkesverksamma att hitta rätt
  - 6) Kurser för yrkesverksamma kräver mer resurser
  - 7) Ogynnsamma undanträngningseffekter

Tre centrala problemställningar

1. Hur identifiera vilka utbildningar som ersättningsmodellen ska gälla för?
2. Särskilda ersättningsmodellens utformning?
3. Undanträngningseffekten?

Hur identifiera vidareutbildning för yrkesverksamma?

- Behov av att begränsa användning av SEM
- Lärosäten behöver motivera ersättning via SEM
- Behov av kriterier för utbildningarna
- UKÄ följer upp användningen

Huvudkrav för ersättning via SEM

Krav inom SEM på anpassning för att studier ska kunna kombineras med arbetsliv

- Korta kurser
- Deltidsstudier

Exempel på ytterligare kriterier för lärosätets motivering av SEM

- har ett tydligt arbetsmarknadsbehov
- utvecklas i samverkan med externa parter
- förutsätter yrkeserfarenhet
- har en anpassad pedagogik och examination
- har en mer flexibel antagning

Särskilda ersättningsmodellen

- Ekonomiskt incitament
- Tona ner eller ta bort prestationsdel
- Helst ge förutsägbara intäkter – minimera risk
- I högre grad ersätta verkliga kostnader
- Även finansiera utvecklingskostnader
- Enkel att tillämpa

Använda interna modeller för resursfördelning

1. Nationella modellen: Prislappar hst+hpr
2. Nationella modellen, fix hpr: Prislappar hst + fix hpr
3. Bas (hp) + antal hst
4. Arbetsinsats (antal lektionstimmar + rättning mm)
5. Verklig kostnad (uppdragsutbildning)

Tre olika modellförslag

1. Normal + modellen
2. Förenklade ersättningsnivåer
3. Högskolepoängsmodellen

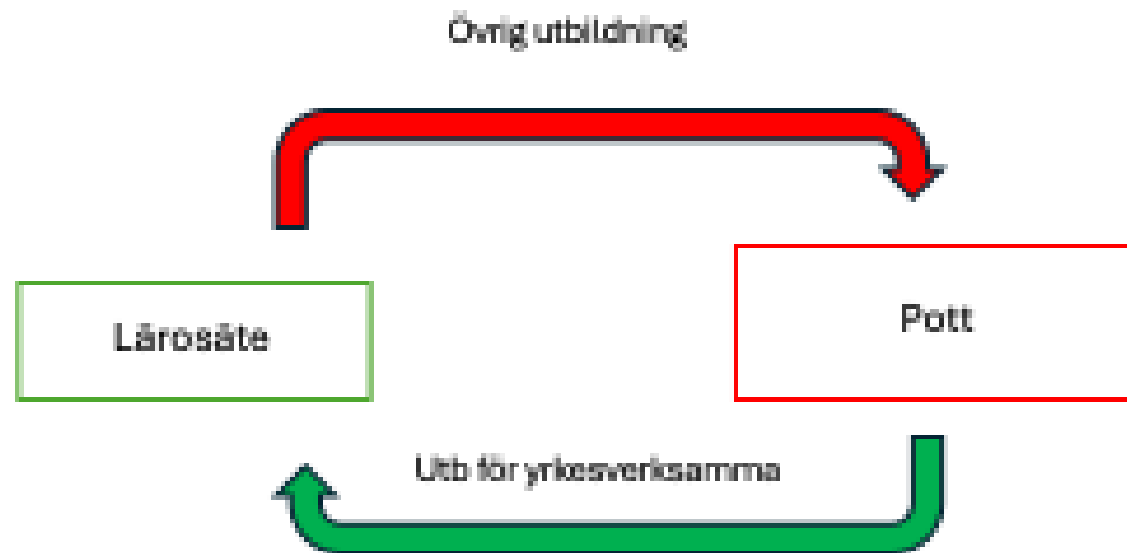
Utveckling av ny utbildning

- Viktigt incitament att kunna täcka kostnader för utveckling.
- Förslag att kunna avräkna kostnader för utveckling inom takbeloppet.
- Rimlig kostnad: maximalt motsvarande att ge utbildningen en gång.

Undanträngningseffekten

- Inom befintlig ekonomisk ram → undanträngning av befintliga utbildningar
- Hög prioritet: grundläggande utbildning + vidareutbildning för yrkesverksamma
- Incitament för att öka prioriterade utbildningar på bekostnad av "övrig utbildning"
- Inlåsningsseffekt

Principskiss för omfördelning av takbelopp

Bedömd effekt av förslaget på SEM

- Optimala förutsättningar för fler utbildningar för yrkesverksamma – god ekonomi, inget risktagande
- Många nya korta utbildningar på deltid
- Omfördelning av medel internt och mellan lärosäten för fler utbildningar för yrkesverksamma

Tack för
uppmärksamheten!

